

SPIS TREŚCI

KAPITALIZM JACEK KOCHANOWICZ	9	
Logika kapitalistycznego systemu gospodarczego • Instytucjonalny i kulturowy kontekst kapitalistycznej gospodarki • Narodziny kapitalizmu — niektóre interpretacje • Ewolucja i różnicowanie instytucjonalne systemu kapitalistycznego • Nierównomierność rozwoju • Spory o trwałość kapitalizmu		
KATOLICKA NAUKA SPOŁECZNA WŁADYSŁAW PIWOWARSKI	14	
Geneza • Definicja i charakterystyka • Źródła • Wartości i założenia podstawowe		
KLASA ŚREDNIA HENRYK DOMAŃSKI	18	
Społeczno-ekonomiczne i kulturowe podłoże formowania się klas średnich • Ekspansja, stabilizacja i rozwarstwienie klas średnich • Czym jest klasa średnia — cechy wspólne i dezintegracja • Klasa średnia — stabilizator układu ekonomiczno-społecznego • Nowe klasy średnie — stymulator zmian społecznych • Kierunki badań nad klasą średnią		
KLASY I WARSTWY SPOŁECZNE WŁODZIMIERZ WESOŁOWSKI, KAZIMIERZ M. SŁOMCZYŃSKI	26	
Klasy ekonomiczne • Klasy polityczne • Klasy kulturowe • Analityczne i integracyjne podejścia do analizy klas społecznych • Warstwy społeczne • Struktura klasowo-warstwowa • Klasy i warstwy społeczne w Polsce • Klasy społeczne we współczesnej socjologii empirycznej		
KOLONIALIZM I NEOKOLONIALIZM MICHAŁ CHMARA	34	
Teoria imperializmu • Ekonomia rozwoju • Teoria zależności • Teoria systemu światowego		
KOMUNIKOWANIE MASOWE TOMASZ GOBAN-KLAS, WANDA LIPNIK	39	
Definityjne wyróżniki komunikowania • Społeczne i organizacyjne cechy systemu komunikowania masowego • Środki komunikowania masowego (media masowe) i ich rola w kulturze masowej • Historia mediów masowych • Mechanizm kontroli mediów — cenzura • Prekursorzy badań nad środkami komunikowania masowego • Nauka o komunikowaniu masowym		
KOMUNIZM I SOCJALIZM MIROSŁAW CHAŁUBIŃSKI	51	
Kłopoty terminologiczne • Socjalizm i komunizm przedmarksowski • Komunistyczna ideologia i jej odmiany • Socjaldemokracja, socjalizm demokratyczny • Ideologie socjalistyczne a socjologia		
KONFLIKT PRZEMYSŁOWY LESZEK GILEJKO	59	
Konflikt przemysłowy jako element stosunków przemysłowych • Instytucjonalizacja konfliktu • Strajk jako wyraz konfliktu w systemie monocentrycznym • Konflikt przemysłowy — ujęcie socjologiczne		
KONFLIKT SPOŁECZNY JANUSZ MUCHA	63	
Dwie wizje społeczeństwa w historii nowoczesnej myśli społecznej • Konflikt społeczny — różne rozumienia i podstawowe kategorie • Konfliktowy model społeczeństwa — zasadnicze założenia • Obraz struktury społecznej w konfliktowym modelu społeczeństwa • Zmiana społeczna w konfliktowym modelu społeczeństwa • Znaczenie podejścia konfliktowego w socjologii współczesnej		
KONFORMIZM ELŻBIETA TARKOWSKA	70	
Osobowościowe i instytucjonalne uwarunkowania zachowań konformistycznych • Konformizm a cechy systemu społecznego. Systemy totalitarne • Socjologiczne ujęcie konformizmu		
KONSERWATYZM PAWEŁ ŚPIEWAK	73	
Narodziny pojęcia i doktryny • Sposoby rozumienia pojęcia • Konserwatyzm kontra racjonalizm • Konserwatyzm kontra egalitaryzm • Konserwatywne podejście do zmiany społecznej • Konserwatywny ideał systemu politycznego		

KONTRKULTURA ANNA ZEIDLER-JANISZEWSKA	78	Światopoglądowe zaplecze ruchów kontrkulturowych • Formy kontrkulturowej kontestacji w społeczeństwie postprzemysłowym • Ruch kontrkulturowy w Polsce	LUDZKOŚĆ JAN SZCZEPAŃSKI 149 Dwa znaczenia terminu • Wspólny los ludności świata MAGIA MICHAŁ BUCHOWSKI 152 Magia jako sposób intelektualnego opanowania świata • Magia jako pochodna konstytucji społecznej • Spór o kulturowy wymiar magii — problem ciągłości myślenia • Problem racjonalności przekonań magicznych MALINOWSKI BRONISŁAW KASPER MARIOLA FLIS 156 Malinowskiego antropologia społeczna • Funkcjonalna teoria kultury MAŁŻEŃSTWO WIELISŁAWA WARZYWODA-KRUSZYŃSKA 159 Małżeństwo w ujęciu strukturalnego funkcjonalizmu • Konceptualizacja małżeństwa i jego rodzaje • Społeczne uwarunkowania procesu wyboru małżonki • Funkcje ceremonii zaślubin • Rozwiązanie małżeństwa • Społeczne źródła konfliktów małżeńskich MANNHEIM KARL JERZY SZACKI 164 Biografia intelektualna • Przewodnie motywy twórczości • Pozycja Mannheima w socjologii MARGINALNOŚĆ SPOŁECZNA KAZIMIERZ W. FRIESKE 167 Interpretacja pojęcia • Podklasa społeczna • Marginalność w społeczeństwach przedprzemysłowych • Marginalność w społeczeństwach współczesnych • Mechanizmy marginalizacji MARKS KAROL STANISŁAW KOZYR-KOWALSKI 171 Globalna struktura teoretyczna i doktryna praktyczna • Ideologia • Materializm historyczny • Teoria zmiany społecznej • Pojmowanie materializmu • Dialektyka jako metoda nauk społecznych • Wpływ na humanistykę współczesną MARKSIZM ALEKSANDER OCHOCKI 180 Geneza, źródła, założyciele • „Młody Marks” i problemy periodyzacji marksizmu • Marksizm-leninizm • Socjaldemokracja i rewizjonizm • Znaczenie i dokonania marksizmu • Oceny współczesne MEAD GEORGE HERBERT IRENEUSZ KRZEMIŃSKI . 190 Socjologia Meada • Komentatorzy i krytycy MENEDŻEROWIE HENRYK DOMAŃSKI 193 Powstanie kategorii menedżerów jako skutek rozwoju współczesnych społeczeństw • Problemy teoretyczne z nową kategorią • Społeczne konsekwencje rewolucji menedżerów — niektóre hipotezy • Własność czy kontrola? Wpływ menedżerów na nowy kształt struktury społecznej MERTON ROBERT KING PIOTR SZTOMPKA 199 Podstawowe idee w twórczości Mertona MERYTOKRACJA WŁODZIMIERZ WESOŁOWSKI 203 METODA BIOGRAFICZNA JACEK LEOŃSKI 205 Twórcy i dzieje metody • Techniki metody biograficznej • Problemy metodologiczne — krytyka
KONTROLA SPOŁECZNA JACEK KURCZEWSKI	81	Teoria Parsonsa • Teoria Gibbsa • Teoria Blacka • Inne koncepcje • Użyteczność pojęcia	
KOŚCIÓŁ JANUSZ MARIAŃSKI	86	Socjologia Kościoła (kościelności) • Społeczny i kulturowy model Kościoła • Przyszłość Kościoła	
KRYMINOLOGIA ANNA KOSSOWSKA	91	Kierunki rozwoju myśli kryminologicznej • Wybrane teorie kryminologiczne • Wybrane problemy kryminologii współczesnej	
KRZYWICKI LUDWIK MIROŚLAW CHAŁUBIŃSKI	95	Koncepcje socjologiczne Krzywickiego • Recepcja. Próba oceny	
KULTURA ANTONINA KŁOSKOWSKA	99	Zagadnienie istoty kultury. Kultura a natura • Problem kultury w tradycji myśli filozoficznej i społecznej • Kultura jako przedmiot socjologii kultury • Kultura jako atrybut zbiorowości narodowej • Socjologiczna teoria kultury — w poszukiwaniu kryterium	
KULTURA ELITARNA A KULTURA MASOWA			
MARCIN CZERWIŃSKI	110	Charakterystyka kultury elitarnej • Elita kulturalna • Warunki uczestnictwa w kulturze wyższej • Kultura ludowa i jej obumieranie • Nowe oferty • Charakterystyka kultury masowej	
KULTURA LUDOWA WOJCIECH J. BURSZTA	116	Cechy kultury ludowej • Kultura ludowa w nauce polskiej • Kultura ludowa w socjologii i antropologii amerykańskiej	
LAZARSFELD PAUL FELIX ANTONI SUŁEK	119	Badania empiryczne • Metodologia i model socjologii • Wpływ na nauki społeczne	
LIBERALIZM JERZY SZACKI	123	Wielość liberalizmów • Jedność liberalizmu • Trzy główne odmiany liberalizmu • Krytyka liberalizmu	
LITERATURA PIĘKNA KRZYSZTOF ŁĘCKI	128	Literatura i socjologia • Literatura wobec socjologii • Socjologia literatury • Socjologia w literaturze	
LOKALNOŚĆ MARIAN MALIKOWSKI	134	Lokalizm jako typ ładu społecznego • Lokalność jako wartość społeczna • Lokalność jako czynnik rozwoju i przedmiot ruchów społecznych • Idea lokalizmu w Polsce	
LUDNOŚĆ KRYSZYNA KLUZOWA	137	Pojęcie ludności • Podstawowe komponenty zmian ludnościowych • Struktura ludności • Rozwój ludności	
LUDZIE STARZY BRUNON SYNAK	144	Orientacje strukturalistyczne • Nurt interakcjonistyczny • Inne orientacje • Gerontologia społeczna w Polsce — stan badań • Sytuacja ludzi starych w Polsce	

i obrona metody • Metoda dokumentów osobistych w Polsce	
METODOLOGIA SOCJOLOGICZNA ANTONI SUŁEK .	209
Pojęcie metodologii i metody w socjologii • Historia metodologii • Zadania i zajęcia metodologii • Metody metodologii • Pożytki i krytyka metodologii	
METODY ILOŚCIOWE GRZEGORZ LISSOWSKI	217
Zbiór badanych obiektów • Badane własności • Problemy pomiaru • Typy badań ilościowych • Dobór próby	
MIASTO WŁADYSŁAW MISIAK	227
Wieloaspektowość zjawiska i koncepcje definicyjne • Socjologiczne teorie miasta • Historyczny rozwój miast • Kryteria oceny miasta jako środowiska życia ludzi • Przyszłość miast	
MIESZCZAŃSTWO JACEK KOCHANOWICZ	233
Miasta zachodniej Europy w średniowieczu i u progu epoki nowożytnej • Wyjątkowość zachodnich miast europejskich • Mieszczaństwo i kapitalizm • Społeczeństwo mieszczańskie • Dziedzictwo mieszczaństwa — klasy średnie w społeczeństwie masowym • Krytyka i apologia mieszczaństwa	
MIĘDZYKRAJOWE BADANIA PORÓWNAWCZE KAZIMIERZ M. SŁOMCZYŃSKI	238
Specyfika badań porównawczych • Wyjaśnienia typu „makro-makro” i „makro-mikro” • Charakterystyki krajów jako zmienne wyjaśniane i wyjaśniające — analizy „makro-makro” • Wyjaśnianie zależności wewnątrz krajowych — analizy „makro-mikro” • Problem ekwiwalentności przedmiotowej, pomiarowej i temporalno-procesualnej	
MIGRACJE HIERONIM KUBIAK, KRYSZYNA SŁANY ...	243
Fenomen migracji • Migracje jako przedmiot refleksji naukowej • Typy migracji • Migracje w Polsce • Prognozy migracyjne	
MIT ELŻBIETA TARKOWSKA	249
Mit jako wyjątkowa kategoria kultury • Kłopoty z definicją • Mit pierwotny — mit jako opowieść • Mit jako uniwersalna kategoria kultury • Mit jako iluzja • Dzieje badań nad mitem • Mit a problemy współczesności	
MŁODZIEŻ KRZYSZTOF KOSEŁA	252
Przegląd problematyki • „Choroba zwana dorastaniem” czy „ból młodości egzystencji” — konkluzje debaty nad młodością • Tematyczna różnorodność badań nad młodością • Sposoby badania problematyki młodości • Zadanie socjologii młodości — przewidywać i tłumaczyć	
MNIEJSZOŚCI TADEUSZ PAŁECHNY	259
Definicje mniejszości • Typologie grup mniejszościowych • Mniejszość etniczna	
MODA ALINA KAPCIAK	264
Koncepcje mody w socjologii • Moda schyłku XX wieku	
MODERNIZACJA MAREK S. SZCZEPAŃSKI	268
Geneza teorii modernizacji • Próba definicji modernizacji • Główne założenia teorii modernizacji •	
Nowoczesne społeczeństwo — nowoczesna osobowość • Refleksje z perspektywy końca XX wieku	
MORALNOŚĆ KRZYSZTOF KICIŃSKI	275
Twórcy socjologii moralności • Spory o pojęcie moralności • Studia nad moralnością — przegląd problematyki	
NACJONALIZM JERZY SZACKI	280
Kłopoty definicyjne • Główne cechy nacjonalizmu • Zróżnicowanie nacjonalizmu • Próby typologii nacjonalizmu • Druga młodość nacjonalizmu	
NARKOMANIA JOANNA ZAMECKA	285
Społeczne uwarunkowania narkomanii • Narkomania w Polsce	
NARÓD JOANNA KURCZEWSKA	287
Dwie socjologie • Naród jako strukturalny powszechnik świata społecznego • Podstawowe rozumienia narodu • Czynniki narodotwórcze • Nowe podejścia teoretyczne • Naród, nacjonalizm, grupa etniczna • Naród a państwo • Procesy narodotwórcze i ruchy narodowe • Najnowsze spory o naturę narodu • Perspektywa indywidualistyczna	
NAUKA STEFAN AMSTERDAMSKI	296
Nauka nowożytna • Koncepcja autonomii podmiotu poznającego • Profesjonalizacja badań naukowych • Skutki profesjonalizacji badań naukowych • Podważenie koncepcji autonomii podmiotu poznającego • Rola nauki w kulturze	
NAUKI BIOLOGICZNE	
WŁADYSŁAW KUNICKI-GOLDFINGER	301
Biologia a socjologia • Mity socjologiczne pochodzenia biologicznego • Biologia a socjologia nauki	
NAUKI MEDYCZNE BEATA TOBIASZ-ADAMCZYK	305
Medycyna a nauki społeczne • Medycyna a socjologia • Socjologia medycyny • Socjologia w służbie medycyny	
NAUKI POLITYCZNE KRZYSZTOF PAŁECKI	309
Zakres nauk politycznych • Stosunki władzy politycznej — przedmiot politologicznych dociekań • Historia myśli politycznej • Tendencje w naukach politycznych w XX wieku • Refleksja politologiczna w Polsce	
NAUKI PRAWNE	
KAZIMIERZ OPAŁEK, ANDRZEJ KOJDER	317
Dziedziny nauk prawnych • Związki prawa z socjologią • Prekursorzy socjologii prawa • Prawo w działaniu • Problemy teoretyczne i badawcze socjologii prawa • Wizerunek prawa w polskiej socjologii prawa	
NEOINSTYTUCJONALIZM GRAŻYNA SKĄPSKA	323
Założenia neoinstytucjonalizmu • Utylitarystyczna wersja neoinstytucjonalizmu • Kulturowo-polityczna wersja neoinstytucjonalizmu • „Organiczna” i „konstruktywistyczna” koncepcja powstawania instytucji	
NEOMARKSIZM ALEKSANDER OCHOCKI	327
Odmiany neomarksizmu • Walka Lukácsa o świadomość klasową proletariatu • Nowoczesny Książę,	

intelektualiści, „folklor” i filozofia praktyki Gramsciego • Korscha obrona rzeczywistości duchowej • Teoria krytyczna i nowa lewica	
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ ANTONINA OSTROWSKA ...	333
Czynniki sprawcze niepełnosprawności • Socjologiczne analizy niepełnosprawności • Zagadnienie rehabilitacji • Pomiar niepełnosprawności • Problematyka niepełnosprawności i rehabilitacji w Polsce	
NORMA SPOŁECZNA ANDRZEJ KOJDER	336
Określenie normy społecznej i jej cech szczególnych • Geneza problematyki • Powszechność norm • Rodzaje norm • Obowiązkiwanie norm • Norma prawna jako szczególny rodzaj normy społecznej	
• Normy prawne a normy moralne • Problematyka norm w różnych kierunkach badań socjologicznych	
NOWAK STEFAN ANTONI SUŁEK	346
Metodologia • Badania społeczeństwa polskiego • Praca nauczycielska i działalność obywatelska	
NOWOCZESNOŚĆ I PONOWOCZESNOŚĆ ZYGMUNT BAUMAN	350
Nowoczesność — wieczny postęp w miejsce bezterminowych rządów tradycji • Socjologiczny opis nowoczesności • Kryzys nowoczesności — tożsamość jednostki i ład społeczny jako zadania • Nowoczesność z perspektywy ponowoczesnej	